

GYÖNGYÖSI ISTVÁN JUBILEUMA.

Azt a ritka, de nagyon szép ünnepet sietünk olvasóinknak felmutatni, a melyet az Udvarhely köri közgyűlés rendezett abból az alkalomból, hogy egyházi tanácsos, köri esperes és köri alpapi szék elnöke, vargyasi pap Gyöngyösi István a fia papi pályája 50 évét — hála Istennek — testi és lelki jó erőben megérte.

Az ünnepély a kör 6—1882. számú határozata nyomán f. évi június 28 án h.-almási népes ekklesiánkban tartott rendes közgyűlés alkalmával rendeztetett.

Az ünnepelt és ünneplők viszonyaihoz képest az ünnepély egészen egyházi, vallásos volt; rendes isteni tisztelet tartatott; templo mi meg falusi iskolás gyermekek, ifjak és mestereink karéneke után helybeli pap Sándor Lajos tartott alkalmi egyházi beszédet: Zsolt. XXXV. 27. alapján fejtegetvén a pap befolyását a társadalmi, egyéni és családi életre. Miután beszéde rendén szép tárgyismerettel, melegséggel és meggyőződéssel fejtegette a vallásnak s az ebből fejlődő erkölcsi műveltségnek s következőleg ezek tolmácsának és szolgájának — a papnak befolyását a társadalomra s különösen korunk azon égető kérdéseire, melyeket szerintünk is nem annyira a törvényhozás és rendőri intézkedések által, mint inkább Sándor Lajos kartársunk által feltüntetett módokkal lehet és kell, ha nem is teljesen, megoldani, legalább kevésbé élesekké tenni, eszméit és fejtegetéseit az ünnepeltre alkalmazván, elmélkedését így végezte be: ¹⁾

„Czélom csak az vala, hogy körvonalozzam azt a nagy tért, melyet a mi ünnepeltünk, nagy tiszteletű főnökünk, szeretett sorstársunk már 50 éve művel annyi siker és annyi dicsőséggel. Igen, 50 éve, mert 1833. márt. 3-án választatott kolozsvári ekklesiánk segédlelkészévé, hol ugyanazon hó 31-én tartatott meg ünnepélyes beigattatása. 1836. febr. 13-án püspöki felhatalmazást nyert teljes papi szolgálatra. 1837. ápril 29-én tordai virágzó ekklesiánk vitte, mint rendes lelkészt kebelébe s 30-án már megtartotta papi székfoglaló beszédét. 1838-ban a Tordán tartott zsinati főtanács a kolozsvári másodpapi állomásra s ezzel kapcsolatosan a theologiai tanárságra szólította fel, a mit azonban hivei ragaszkodása s szívének ama nemes érzelme folytán, hogy a benne helyezett nagy bizodalmat legalább néhány évi szolgálatával meg akarta szolgálni — nem fogadott el. Hat év mulva, tehát 1844-ben vitetett Vargyasra, hol azóta a legnagyobb buzgósággal visel gondot azokra, melyekben őtet az Istennek lelke foglalatossá tette. Egyházkörünkben más irányban való működésének évszámái közé tartoznak az 1859-ik év, a mikor egy-

¹⁾ Nagyon sajnáljuk, hogy folyóiratunk tere nem engedi, hogy t. kartársunk beszédét — mint ohajtottuk volna — egész terjedelmében közöljük. Szerk.

házkörünk jegyzőjének, és az 1871-ik, mikor teljes bizalommal esperesének választotta. Az 1838-ik év utolsó napja volt családi életének kezdete, a midőn az élet nagy és bizonytalan útára társul nyerte a legjobb nők egyikét, ki élete és mindene volt, s a kit miután ez évben, fájdalom, elvesztett, eléggé megsiratni az életben elég könnye nem lesz.

Ez a század, melybe ünnepeltünk, Gyöngyösi István, papi pályája és hivatalos működése esik, a nemzet újjászületésének százada. A szabadság eszméi, melyek egy új élet hajnalát hirdették, az ő lelkében termékeny talajra találtak, s innen működésének szabad iránya mind a polgári, mind az egyházi téren.

A szabadságharc idején, nem karddal, de lelkesítő, gyújtó beszédeivel s más tevékeny eljárásaival szolgálta a nemzet ügyét, a miért jobbainkkal ő is üldöztetés tárgya lett. Az ötvenes években pedig a polgári, egyházi ügyekben a jogvédelem érdekében a leghazafiasabb eljárást követte, s barátai nem egyszer intették óvatosságra, féltve mindattól, a minék csak akkor ily ember ki volt téve. Mint kitünő szónok több zsinaton nyert jeles beszédeivel, melyek szép irányuk, tartalmasságukkal ma is olyan kedvező hatást gyakorolnak a lélekre, babért. Nagyt. püspökünk is nemes büszkeségének tartotta fel-emliteni, hogy neki legelső és legnagyobb mestere a szónoklatban, Gyöngyösi István volt.

Saját egyházközségében működését pedig igazi apostoli buzgóság jellemzi. Ez azonban nemcsak abban nyilvánul, hogy a hivatalos órák, pontosan belegyenek töltve, hanem abban, hogy a nevelés terén a templommal az iskola párhuzamosan haladjon; innen mindenkor hivatalos főfigyelme az iskolára. Minthogy pedig a szellem csak anyag szárnyakon emelkedhetik, egyházközségének lelkes, áldozatkész tagjaival nevelési alapokat igyekezett teremteni, s hogy fáradozása sikerült, azt eléggé igazolja a vargyasi virágzó iskola, de igazolhatják azok a tudományos pályára készülő vargyasi ifjak is, a kik a legnagyobb magyarról nevezett Széchenyi alpból segélyeztetnek.

De ünnepeltünk 50 évi szolgálata érdemeinek méltatásánál én tovább nem megyek, nem mehetek. Nem azért, mintha a lelkiismeretesen művelt nagy mezőnek nem lenne immár több virága, hanem azért, mert a gyarló halász nem meritheti ki a tengernek minden drága gyöngyit. És adja az ég, hogy még későre jöjjön el az idő, alkalom, midőn egy nálamnál hivatottabb szónoknak többet kelljen mondani egy ilyen helyről.

Ünnepeltünk — szeretve tisztelt főnökünk — sorstársunk! Te élet korod s hivatalos működésedben egy olyan pontra jutottál el, hová eljutni mindnyájunk kegyes óhajta, Oh! bizonyára sokunknak le fog haladni napja, mielőtt oda juthatnánk . . .

Elég annyi, hogy most nekünk nagy örömünk van; s ez örömnünkben fogadd ezennel minden tisztelőidnek s különösen nekünk, bajtársaidnak üdv és szerencse kívánatát. Koszorunk, melyet e pillanatban nyújtunk, nincs csengő ezüst s ragyogó arany szálaival át-törve, mert Péter apostol szerént nekünk ez nincs; de hisszük, hogy önzetlen szeretetünk — őszinte bizalmunk — édes ragaszkodásunk,

minden aránynál becsesb előtted. Mi az igazság érzetéből az érdemnek hódolva vigadunk, örvendünk, s magasztalva Isten szent nevét, kétszeres buzgósággal kérjük őt, hogy adjon békességet ezután is neked, az ő hiv szolgájának. Ámen“.

A predikáció bevégeztével a szivesség nyilatkozataira Gyöngyösi István esperes a következő beszéddel válaszolt:

„Hála- és öröm-érzeményeimből kelnek fel az imádságos gondolatok, melyek rebegő ajkaimra szállnak, hogy még köszönetet nyilvánítsak mennyei Atyámhoz, gondviselő Istenemhez, nagy kegyelmeiért, melyeket rám árasztott, és e szép gyülekezethez, nemes keblü részvéteért, melylyel engem e megható pillanatban körülfogott, mert ha nem tátongana még vérző szivemen egy eleven fájó seb, ez lenne legszebb, legdrágább és boldogabb órája egész életemnek!

Érdemeim nincsenek, melyekért e nagybecsü figyelemre, e rendkívüli megtiszteltetésre számíthattam volna, de megilletődött lelkem abban találja fel e nemes cselekménynek eredeti forrását: hogy „a megtisztelés az őszinte tisztelőknak jó akarátára s kegyeletes elismérésére sugárzik vissza.“

Egyet azonban dicsekvés nélkül még is bátran elmondhatok: hogy multamra visszatekintve, nem látok egy szenyfoltot, mely piritana, nem egy feljegyzett pontot, melynek emléke könnyeket kérne, s a megbánás nehéz fellegével homályosítaná jelenem derült reménysugarát, megtartottam hitemet, igaz vallásomat, őriztem becsület- és kötelességérzetemet, hiv voltam és vagyok hazámhoz s anyaszentegyházamhoz, melyben születtem s neveltetem, elődeim nyomdokát már harmadizben követve a papi pályán. Birom józan öntudatomat, boldog vagyok nyugodt lelkiismeretem szabadságában, s benső meggyőződéssel mondhatom, hogy sorstársaim, barátaim s érdekelteim iránti haragomon, boszús indulatomon a nap soha le nem ment, s ha még egyszer újra kezdhetném is, csak azt kérném jó Istenemtől, hogy ismét így futhassam meg pályámat!

Ezért hálálkodom én mennyei szent Atyám előtt, ki mindeddig jó lelkével vezérelt félszázad alatt szeretve folytatott munkálatomban, s kegyelmesen segített fáradozni a rám bizottakban, melyek közt a vallás és erkölcs oltára mellett előttem állott mindig a szép haza oltára is, hogy ezen is áldozni s édes magyar hazám jelen, jövő és örök boldogságáért, megmaradásáért s állandó szabadságáért imádkozni és munkálni meg ne szünjék, míg érző sziv dobog keblemben!

Hálálkodom és köszönetet mondok ez egyetértő kedves gyülekezetnek, hivatal- és sorstársaimnak, barátaimnak és hitrokonaimnak, kiknek becses figyelmökben felmerült ez ünnepélyes cselekvény, e kitűnő megtiszteltetése csekély személyemnek; nemes keblü részvét ez, melyet a harmincznyolcz év alatt velem rokonszenvezett egyházkör ily magasztos jelenetekben nyilvánít ez órában irántam! Ha voltak, s lehettek hibáim, emberi tévedéseim, mert ember hiba nélkül nincs, s vannak az öregségnek is gyöngeségei, mindazokat elfedezve látom, s felejtve hiszem a barátság, testvériség és szeretet diszfátyolával, mely hivatali pályámnak a legérdekesebb évfordulóját leplezi, s védi minden méltatlan sérelem ellen.

Itt vannak mellettem, körülöttem szerettem, az enyimek, kiket az Úr jó kedvében adott nekem, s megengedte érnem, hogy értkorban, tisztességes állapotjokban, s polgári szép helyzetökben jutalmazva lássam apai gondjaimat, s áldozatkész fáradozásaimat, és tudjam bennök élni nevemet és vallásomat, hazám, nemzetem és egyházam részére és javára, mi szintén enyhítő élvezet, örömet hoz, csak most elvesztett áldott, jó élettársamért bánkódó szívemre!

Ezeket is e lelkes gyülekezetnek hasonló szeretetében s résztvevő kegyeibe jó bizalommal ajánlom.

Áldást kérek, a szeretet és béke áldását kérem az egész környékre, ennek örök időkhig szép egyességben, hitben és igaz vallásban fenállásáért s győzedelmes lelki hatalmáért és sértetlen tekintélyéért az egyházban, mint a polgári társadalomban, imádkozom!

Áldást, a béke és szeretet áldását kérem jó Istenünktől ezen ekkleziánkra, s ennek szeretett minden hiveire — künn mezején bő terméssel, benn házaiban családi egyességgel, s keresztényi örömmel legyen boldog és meglegedett e nép időről-ídőre minden nemzedékekben! Imádkozom atyámfiai érettetek, kik ez ünnepélyes alkalommal is az Úr szolgáit kész jóindulattal fogadtátok, s anyaszentegyházunk iránti élő és buzgó szerelmeteket nyilván felmutattátok, mint már sokszor körí gyűlések, zsinattartások s püspök-választások alkalmával tettétek; a mi Urunk Istenünk áldjon meg minden javaival!

Vége buzgó fohászatot emelem hozzád, jó atyám, szent Isten, ki testi és lelki erőmet mindeddig fentartottad, hogy már öregült koromban is szent házadban szolgálatképes lehetek; fedezd tovább is életpályámat atyai gondviselésed szárnyaival, hogy maradjon meg értelmem józan világa, s lelkiismeretem nyugodt szabadsága és Jézus meghagyása szerint: „Legeltethessem a nyáját, melyet szeretek.“ És földi sorsom őszével jövő nehezebb változások, küzdelmes fáradságok, s bánatos borulatok közt is nyujts még egy reménységárt hitem egén, mely végére siető pályautamat bevilágítsa halálom órájáig! Amen.“

A kör részéről körí jegyző Dárkó Sándor, jánosfalvi lelkész üdvözölte az ünnepeltet meleg szavakban.

Az ünnepet h-almási szép, jóra való ekleziánk zárta be, gazdag ebéddel vendégelvén meg a körí közgyűlést és az öszszegyűlt sokaságot.

Midőn egész lélekkel csatlakozunk a kör kegyeletes szeretetének és tiszteletének nyilvánulásaihoz, szívünkéből kívánjuk, hogy az Isten sokáig éltesse Gyöngyösi István afiát abban a jó testi és lelki erőben, melynek jelenleg örvend; abban a munkaszeretetben és buzgóságban, melylyel — ritka jelenség képpen — már is ötven évig munkálkodott szép eredménnyel vallásközönségünk ügyében.

A PRÓFÉTÁK HAZÁJÁBÓL.

(Tárczacikk, a „Kereszt. Magv.“ számára.)

Nehogy a kegyes olvasó valami kenetes leírást várjon a Szent Földről, jónak látom előrebocsátani, hogy a cikknek semmi köze a tejjel és mézzel folyó tartománynyal. A ködös Londonban kél, a nagy angol nemzet kebeléből. Ma már e fajból a föld-éhes gyarmat-szerző ivadék kipusztult. A nemzet azok helyett most szabadítókat produkál, a kik 100, meg 100 különféle alakban végzik az üdvözítés munkáját, uj evangéliumot hirdetvén a világnak.

E jelenség kulcsát abban találok fel, hogy a teljes polgári szabadsággal párosult hitszabadság, egyesülvén mély vallásos érzettel, ha a rideg ész nem tartja mindig szoros féken az érzelmek és emberi gyarlóságok terjengő irányát, könnyen szélsőségekbe tévedhet.

Bátran elmondhatjuk, hogy éppen e miatt a szabad nemzet kebelében, a társadalom a maga sajtászerű szokásaival, a vallás és vallásos testületek tévedéseikkel, túlzásaikkal, mondhatnám — erőszakoskodásaikkal — sokkal nagyobb megszorításoknak vetik alá az egyént, mint a mennyit például a magyar természet zugolódás nélkül elbirna.

Világszerte ismeretes a túlzás, melylyel az angolok a vasárnapot megülik. E pedantság ismertetésére ime egy példa.

Mult évben egy művelt, jó állásu kereskedősegéd elzongorázott a magyar-egylet helyiségében néhány magyar dalt. A szomszédság szive mélyéig sértve volt az ördögi hangok által. Profánus, repülj fecském ablakára, s más jó magyar nóták ugy hangzottak az áhítatos elmenőnek füleibe, mint megannyi istenkáromlás. Panasz érkezett az egylethez, s a vasárnapi zongorázást teljesen be kellett tiltani.

A vasárnap megünneplését még türhetlenebbé tenni van hivatva az u. n. „Sunday Closing“, vasárnapi zárás. A mértékletességi egyletek roppant tevékenységet fejtenek ki, hogy minden hely, hol sert, bort, vagy pálinkát mérnek, absolute zárva legyen az egész királyság területén. A javaslat indítványozói azt mondják ugyan, hogy a vasárnap arra való, hogy üljön mindenki otthon s menjen a templomba imádkozni. De nem hunyhatunk szemet a tény előtt, hogy van Angliában egy osztály, melynek otthona szük és kényelmetlen. Ezekre életkérdés, hogy legyen valami köz-mulatóhely, hol a vasárnap délutánt eltölthetik, még ha ez sokaknál megrészegedésre vezet is. Midőn a társadalom egy osztálya kényszeríteni akar egy másikat, hogy általa előírt módon töltse az időt: zsarnokság, despotizmus, még ha a szabad Angliában történik is. A templomokban ivenk